

Euran kunta
Kirjaamo
kirjaamo@eura.fi

Viite Lausuntopyyntö 17.12.2025

Aihe Eura, Eurakosken asemakaavan muutos, luonnos

Euran kunta on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa koskien Eurakosken asemakaavan muutosta. Suunnittelualue sijaitsee entisen Kiukaisten kunnan keskustaajamassa Kiukaisten Pyhän Mikaelin kirkon pihapiirissä, jossa sijaitsevat myös seurakuntakoti, hautausmaa ja ns. suntion asunto. Kaavan tarkoituksena on uudelleen järjestellä maankäyttöä suunnittelualueella ja osoittaa alueen länsiosaan erillispientalojen korttelialue.

Suunnittelualue sijoittuu valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle (VAMA2021) *Euran ja Kiukaisten kulttuurimaisemat*, valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY2009) *Köyliönjokilaakson ympärysylät* sekä maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön Kiukaisten kirkon ympäristö (Satakunnan rakennusperintö 2005 ja 2023). Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) näitä alueita koskee yhteinen suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.* Suunnittelualueella sijaitsee myös Kiukaisten kylän historiallisen ajan asuinpaikka.

Suunnittelualueella on voimassa oikeusvaikutteinen Kiukaisten osayleiskaava (1991). Suunnittelualue on osayleiskaavassa osoitettu julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi (PY).

Suunnittelualueilla on voimassa Kiukaisten Eurakosken asemakaava ja asemakaavan muutos (1988). Asemakaavassa suunnittelualue on osoitettu kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi (YK/s). Merkintä

/s kaavamääräyksessä tarkoittaa kulttuurihistoriallisesti ja maisemakokonaisuuden kannalta merkittävää aluetta, jonka ympäristö säilytetään. Alueella olevia rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Uudisrakennusten sekä korjaus- ja muutostöiden tulee soveltua alueen luonteeseen.

Satakunnan Museon kannanotto

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualue sijoittuu arvoiltaan hyvin poikkeukselliselle alueelle. Suunnittelualue sijoittuu myös keskeisen risteysalueen läheisyyteen ja erottuu kauas. Kaavaselostuksessa ja -kartalla on huomioitu alueen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät arvoalueet. Satakunnan Museo näkee, että alueen poikkeuksellisista arvoista johtuen, myös kaavamuutoksen vaikutusten arvioinnin tulee olla kattavaa. Selostuksessa on jonkin verran avattu alueen nykytilannetta. Museo näkee, että kulttuuriympäristön nykytilanteen lähtötiedot ovat kuitenkin puutteelliset, koska alueella ei ole koskaan toteutettu yleis- tai asemakaavatasoisia rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvia selvityksiä. Esimerkiksi kokonaisuuteen kuuluvasta seurakuntakodista tai suntion asunnosta ei ole tietoa eikä näiden rakennusten kulttuurihistoriallista ja taajamakuvallista arvoa ei ole määritetty. Näihin seikkoihin viitaten Satakunnan Museo näkee, että kaava-alueella sekä kaavan välittömällä vaikutusalueella tulee toteuttaa kulttuuriympäristöselvitys, jossa arvioidaan myös kaava-alueen rakennuskantaa sekä ympäristön muutoskestävyyttä rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta.

Kaavaluonnoksessa esitetyt suojelumerkinnot ja -määräykset ovat paikoin oikeasuuntaisia. Uudisrakentamisen ohjausta tulee kuitenkin täydentää esimerkiksi materiaalien ja väriyksen osalta. Kaavan yleismääräyksissä on valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen sekä valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen yhteydessä maininta *Alueelliselle vastuumuseolle tulee varata tilaisuus lausunnon antamiseen ennen ympäristöön voimakkaasti vaikuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä*. Satakunnan Museo näkee, että epäselvyyden välttämiseksi kaavamääräyksestä tulee jättää sana "voimakkaasti" pois. Vastaavasti /S-merkintään liittyvästä määräyksestä *Ennen alueen kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä merkittävästi muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen*, tulee sana "merkittävästi" jättää pois.

Satakunnan Museo näkee, että sekä valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle sekä valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön

osoitettu 500 m2 rakennusoikeus tuntuu tällä kohdin melko mittavalta ja rakentamisella saattaa olla huomattavat vaikutukset ympäristössä. Koska kyseessä on asemakaavamuutos, on uudisrakentamiselle osoitettava myös rakennusalat. Kaavaluonnoksesta ja kaavaselostuksesta ei käy nyt ilmi, kuinka paljon rakennusoikeudesta on vielä käyttämättä.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Entisen Kiukaisten kunnan alueella toteutettiin vuonna 2023 arkeologinen inventointi (Teemu Väisänen/Satakunnan Museo). Inventoinnin yhteydessä kartoitettiin arkistotietojen ja vanhojen karttojen pohjalta alueen historiallisen ajan asuinpaikat ja kylätontit. Kiukaisten kylä (Kiukais By) on Eurakosken jakokuntaan myöhäiskeskiajalla syntynyt ruotsalaisen oikeuden kylä. Kylätontti on vuoden 1777 isojakokartan perusteella sijainnut monessa osassa Eurajoen molemmilla puolilla kirkon länsipuolella.

Inventoinnissa kylätonttia ei ole arvotettu muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamaksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi, sillä tonttimaat ovat suurelta osalta edelleen asuttuja. Todennäköisesti varhaiset kulttuurikerrokset ovat myöhemmän maankäytön tuhoamia. Asemakaavaluonnoksessa erillispientalojen korttelialueeksi (AO) osoitetulla osalla kylätonttia on vielä 1940-luvun kartoilla näkyvissä rakennuksia. Historiallinen kylätontti on kuitenkin muu arkeologinen kohde ja se tulee ympäristöministeriön 11.6.2024 antaman Katja-asetuksen mukaisesti merkitä asemakaavaan osa-aluemerkinnällä **ark**. Tähän liittyvä määräys on muotoa: *Muu arkeologinen kohde, joka ei ole muinaismuistolain nojalla rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella alueellisen vastuumuseon kanssa.*

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Arkeologi Leena Koivisto

Tiedoksi

Lupa- ja valvontavirasto/kirjaamo, Johanna Junnila
Lounais-Suomen elinvoimakeskus/kirjaamo
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä